

Proves d'accés a la Universitat. Curs 2008-2009

Llengua catalana i literatura

Sèrie 4

Escolliu UNA de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

BÈLGICA

Si fossin el meu fat les terres estrangeres,
m'agradaria fer-me vell en un país
on es filtrés la llum, grisa i groga, en somris,
i hi hagués prades amb ulls d'aigua i amb voreres
5 guarnides d'arços, d'oms i de pereres;
viure quiet, no mai assenyalat,
en una nació de bones gents plegades,
com cor vora de cor ciutat vora ciutat,
i carrers i fanals avançant en les prades.

10 I cel i núvol, manyacs o cruels,
restarien captius en canals d'aigua trèmula,
tota desig d'emmirallar els estels.

M'agradaria fer-me vell dins una
ciutat amb soldats no gaire de debò,
15 on tothom s'entendria de música i pintures
o del vell arbre japonès quan treu la flor,
on l'infant i l'obrer no fessin mai tristesa,
on veiéssiu uns dintres de casa aquilotats
de pipes, de parlades i d'hospitalitats,
20 amb flors ardents, magnífica sorpresa,
fins en els dies més gebrats.

I tot sovint, vora un portal d'església,
hi hauria, acolorit, un mercat de renom,
amb botí de la mar, amb presents de la terra,
25 amb molt de tot per a tothom.

Una ciutat on vagaria
de veure, per amor de la malenconia,
o per desig de novetat dringant,
cases antigues amb un parc on nien ombres
30 i moltes cases noves amb jardinets davant.
Hom trobaria savis de moltes de maneres;
i cent paraigües eminentes
farien —ai, badats— oficials rengleres
en la inauguració dels monuments.
35 I tot de sobte, al caire de llargues avingudes,
hi hauria les fagedes, les clapès dels estanys
per a l'amor, la joia, la solitud i els planys.

De molt, desert, de molt, dejú,
viuria enmig dels altres, un poc en cadascú.
40 Però ningú
no se'n podria témer en fent sa via.
Hom, per atzar, un vell jardí coneixeria,
ben a recer, de brollador ben clar,
amb peixos d'or que hi fan més alegria.
45 De mi dirien nens amb molles a la mà:
—És el senyor de cada dia.

Josep CARNER. *Llunyania*. 1952

1. Comprensió

1.1. Resumiu, en vuit línies com a màxim, quins són els components principals de la ciutat ideal a la qual es refereix el poeta en les dues estrofes centrals.

[1 punt]

1.2. Formant part del seu ideal, el poeta juga, de vegades, amb parelles d'elements contraris: per exemple, quan es refereix a *cases antigues* (vers 29) en contrast amb *cases noves* (vers 30). Anoteu en el quadern de respostes quatre casos més d'aquesta mena de contrastos o oposicions.

[1 punt]

1.3. En els tres darrers versos de la primera estrofa el poeta introdueix dues imatges, l'una se centra en l'expressió *restarien captius*, i l'altra, en l'expressió *desig d'emmirallar*. Expliqueu què volen dir aquestes dues imatges i com es relacionen l'una amb l'altra.

[1 punt]

1.4. Tenint en compte el context en què apareixen els termes següents, que trobareu subratllats en el text, anoteu en el quadern de respostes un sinònim per a cadascun d'ells:

plegades *trèmula* *eminentes* *desert*

[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolueu, en unes dues-centes paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

a) Comentari literari del poema «Bèlgica», de Josep Carner.

b) La poesia èpica i la poesia lírica: diferències més importants.

3. Reflexió lingüística sobre el text

- 3.1. En el primer vers del poema, s'hi llegeix una oració condicional que modifica, com a subordinada, l'oració principal el verb de la qual és *m'agradaria*. Però aquesta oració condicional també afecta pel sentit, en certa manera presidint-les, la resta d'oracions principals que figuren en el poema.

Identifiqueu, estrofa per estrofa, TOTES les oracions principals des del punt de vista sintàctic, i anoteu en el quadern de respostes cadascuna de les formes verbals que els corresponen.

[1 punt]

- 3.2. Anoteu en el quadern de respostes TOTS els substantius pertanyents al camp lèxic del regne vegetal que hi ha en les dues primeres estrofes del poema. (Si algun terme apareix més d'una vegada, anoteu-lo tantes vegades com apareix.)

[0,5 punts]

- 3.3. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: *Però ningú no se'n podria témer en fent sa via*.

De les quatre opcions següents, només UNA és del tot correcta. Indiqueu quina és:

- a) *Però* ÉS una conjunció de subordinació, i *ningú* FA de subjecte.
- b) *podria* ÉS un verb modal, i *témer* FA de predicatiu.
- c) *en fent* ÉS una locució adverbial, i *sa via* FA de complement directe.
- d) *sa* ÉS un adjectiu possessiu o un especificador, i *'n* (de *se'n*) FA de complement de règim verbal.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

- 3.4. Pareu atenció a la seqüència següent, que trobareu subratllada en el text: *Si fossin el meu fat les terres estrangeres, m'agradaria fer-me vell en un país on es filtrés la llum*.

Identifiqueu i transcriviu íntegrament en el quadern de respostes TOTS els constituents explícits de la seqüència (mots, sintagmes o oracions subordinades) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte, la d'atribut, la de predicatiu i la de complement circumstancial de lloc.

[1 punt]

- 3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

prades **b**ones manyacs japonès església

[1 punt]

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

INTRODUCCIÓ A LA ILÍADA [Fragment del pròleg]

Convé, per tant, recordar què és el que l'arqueologia ha establert de manera relativament inequívoca; que és, més o menys, el següent. El turó de Hissarlik, a la Tròada, no lluny de l'Hel·lespont, constitueix un dels emplaçaments que una tradició (no especialment antiga) fornïa per a l'antiga Troia; no es tracta pas de l'únic emplaçament proposat, per cert. Tanmateix, els arqueòlegs, de Schliemann ençà, hi han descobert restes d'una munió de «ciutats». Els estrats més antics del jaciment són anteriors, de mil·lennis, a la presumpta «Troia homèrica». Alguna d'aquestes «ciutats» fou coratjosament identificada amb la ciutat cantada per Homer; però, en la realitat dels fets, havia trobat la seva fi en un violent terratrèmol, no pas per obra d'un agent humà. La ciutat immediatament posterior (que presenta uns trets singularment difícils de casar amb els del relat heroic) va ésser víctima d'un impetuós incendi, no se sap si fortuït o intencionat. El fet que aquest incendi fos realment provocat per un enemic exterior, i no pas per qualsevol atzar desgraciat, és quelcom ben possible, però no pas demostrat. La cosa més greu és que no tenim ni un sol indicati seriós, almenys ara com ara, que permeti identificar aquest enemic exterior. Aleshores, doncs, a ningú assenyat no se li acudirà pas negar que les excavacions de Hissarlik, on tants arqueòlegs eminents han esmerçat esforços portentosos, no siguin pas d'una importància extraordinària; però no resulta gens evident que aportin informacions incontrovertibles sobre la Guerra de Troia. La identitat entre aquestes «Troies» successives i la «Troia d'Homer» no forma part de la mena de qüestions que la ciència arqueològica seriosa malda per plantejar i resoldre, actualment. El problema de la identificació, formulat en aquests termes, està mal plantejat; possiblement, no té ni sentit.

Jaume PÒRTULAS. *Introducció a la Ilíada. Homer, entre la història i la llegenda*. 2008

1. Comprensió

- 1.1. Resumiu, en sis línies com a màxim, què ha establert l'arqueologia, amb una certa seguretat, sobre els presumptes emplaçaments de Troia.
[1 punt]
- 1.2. En el text, els substantius *ciutat* i *Troia* de vegades hi apareixen entre comes, i d'altres, sense (en singular, però també en plural). Expliqueu en què es diferencien aquests dos usos.
[1 punt]
- 1.3. Per a cadascun dels adjectius següents, que trobareu subratllats en el text, indiqueu un sinònim que pugui substituir-lo adequadament en el context en què apareix:
impetuós fortuït greu seriós
[1 punt]
- 1.4. En la part final del text, que s'inicia amb «Aleshores, doncs, [...]» i que finalitza amb «[...] no té ni sentit» (línies 15-22), s'hi poden llegir, com a conclusions, quatre tesis. Reformuleu succintament aquestes tesis en el quadern de respostes, emprant, com a màxim, una línia per a cadascuna.
[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolpeu, en unes dues-centes paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

- a)** Què en sé, de la Guerra de Troia, i per quines fonts (escolars, literàries, cinematogràfiques, etc.) he arribat a saber-ho.
- b)** Relacions entre el cinema i la literatura. (Podeu inspirar-vos en algun cas concret que us hagi interessat, o bé desenvolupar consideracions generals.)

3. Reflexió lingüística sobre el text

- 3.1. Indiqueu quina funció sintàctica exerceix cadascuna de les oracions o construccions subordinades següents, que trobareu subratllades en el text:
- a) *què és el que l'arqueologia ha establert de manera relativament inequívoca*
 - b) *que una tradició (no especialment antiga) forniria per a l'antiga Troia*
 - c) *que presenta uns trets singularment difícils de casar amb els del relat heroic*
 - d) *El fet que aquest incendi fos realment provocat per un enemic exterior, i no pas per qualsevol atzar desgraciat*
 - e) *que les excavacions de Hissarlik [...] no siguin pas d'una importància extraordinària*
 - f) *que aportin informacions incontrovertibles sobre la Guerra de Troia*

[1 punt]

- 3.2. Pateu atenció al fragment següent, que trobareu subratllat en el text: *Alguna d'aquestes «ciutats» fou coratjosament identificada amb la ciutat cantada per Homer.*

De les quatre opcions següents, només UNA és del tot correcta. Indiqueu quina és:

- a) *amb la ciutat cantada per Homer* FA de complement circumstancial de companyia, i *Alguna* FA de subjecte.
- b) *cantada per Homer* FA de complement de nom, i *per Homer* FA de complement agent.
- c) *d'aquestes «ciutats»* FA de complement de nom, i *fou* FA de còpula.
- d) *identificada* FA d'atribut, i *coratjosament* FA de determinant (o especificador) d'adjectiu.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

- 3.3. Indiqueu a quina categoria gramatical pertany cadascun dels mots següents, que trobareu subratllats en el text:

a) *emplaçament agent immediatament evident*

[0,5 punts]

b) *realitat trobat assenyat identitat*

[0,5 punts]

- 3.4. Anoteu en el quadern de respostes quatre substantius del text que pertanyin al camp semàntic de l'arqueologia, però diferents d'*arqueologia* i *arqueòlegs*.

[0,5 punts]

- 3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

Trò**da** **l**luny desc**ob**ert pres**u**pta ext**e**rior

[1 punt]

Proves d'accés a la Universitat. Curs 2008-2009

Llengua catalana i literatura

Sèrie 3

Escolliu UNA de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

[Aclariment: Amb la intenció d'advertir-lo que no es fiqui on no li manen, un desconegut ha incendiat la moto del protagonista. Aquest, en assabentar-se'n, reacciona com es pot llegir tot seguit.]

AIGUA BRUTA

[Fragment del capítol VI]

No em podia aixecar. No em volia aixecar. Per què? Sabia que si sortia al carrer els peus em durien inevitablement a l'escena del drama, i que em quedaria allà com un estaquirot contemplant els tres quilos de ferro («i em quedo curt») fets fum. Tres quilos d'elegància, de bellesa en estat pur, de força. De màquina que no havia estat dissenyada per suplantat l'home ans per compenetrar-s'hi. I no era tant pels tres quilos, que traduït en temps volia dir prop de quatre anys d'estalviar (sóc un d'aquells antediluvians que no compro una cosa fins que no la puc pagar al comptat. No m'agraden els préstecs, i els prestamistes encara menys, per molta obra social amb què es disfressin). Era pel valor simbòlic. Moral, diria. És obvi que aquell altre que va replicar que els vehicles potser sí que tenen esquelet però de segur que no tenen ànima no havia tingut mai una moto. Devia ser un psicòleg, segurament, un d'aquells xerraires de fira que tot ho arreglen amb sublimacions, desviacions i mandangues així. Ni parlar-ne. Qui ha tingut una moto, i quan dic una moto vull dir una moto, uns quants centenars de centímetres cúbics, sap que és capaç de transmetre't estats d'ànim. Oh i tant! Amb la reacció al cop de gas, amb l'acceleració més o menys ràpida, amb sorollets desconeguts i efímers; fins i tot inventant-se panes. Quan estalviava per comprar-me aquesta, la que tenia aleshores se'n devia adonar, que pensava despatxar-la, perquè incomprendiblement va començar a tenir avaries. Havia funcionat a la perfecció durant catorze anys i de cop i volta li van agafar tots els mals: ara es fonia la bombeta del pilot posterior, ara s'ofegava perquè la benzina no entrava bé, ara no es volia engegar perquè el motor d'arrancada fallava... El diagnòstic era claríssim: la moto se sentia abandonada. Ui, ui, ui, exclamarà el psicò-

leg, un cas greu: el típic exemple de desplaçament de l'objecte amorós. Allò tan suat de la nòvia, que està més per la moto que no per mi. Ha! Nòvia? Objecte amorós? Qui estigui segur de quin és el seu objecte amorós que llanci la primera pedra.

Pau VIDAL. *Aigua bruta*. 2007

1. Comprensió

1.1. Del monòleg en què consisteix el text es desprèn una certa caracterització del personatge que el pronuncia, que és el protagonista de la novel·la. Feu un retrat breu d'aquest personatge en sis línies, com a màxim.

[1 punt]

1.2. En el fragment del text que s'inicia amb «No em podia aixecar [...]» i que finalitza amb «[...] Moral, diria [...]» (línies 1-9), hi ha diversos mots mitjançant els quals el narrador protagonista s'expressa en primera persona gramatical.

a) Anoteu en el quadern de respostes TOTS els mots verbals que, en el fragment, compleixen la condició esmentada.

[0,5 punts]

b) Indiqueu a quin temps gramatical correspon cadascun dels mots en qüestió.

[0,5 punts]

1.3. Doneu una resposta raonada, en sis línies com a màxim, a la pregunta següent: sobre el comportament de les motos, quina opinió us sembla més assenyada, la del narrador o la del suposat psicòleg?

[1 punt]

1.4. Per a cadascuna de les expressions següents, que trobareu subratllades en el text, indiqueu una expressió sinonímica que pugui substituir-la adequadament en el context en què apareix:

com un estaquirot els tres quilos de ferro [...] fets fum xerraires de fira
Allò tan suat

[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolpeu, en unes dues-centes paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

a) Els vehicles de motor i els joves. (Podeu referir-vos a alguna experiència personal, o bé desenvolupar consideracions generals sobre la qüestió.)

b) La novel·la com a gènere literari: caracterització general.

3. Reflexió lingüística sobre el text

3.1. Identifiqueu de quin tipus són les oracions subordinades següents, que trobareu subratllades en el text:

- a) *si sortia al carrer*
- b) *per suplantar l'home*
- c) *fins que no la puc pagar al comptat*
- d) *amb què es disfressin*
- e) *perquè la benzina no entrava bé*
- f) *de quin és el seu objecte amorós*

[1 punt]

3.2. En la seqüència coordinada *amb sublimacions, desviacions i mandangues així*, que trobareu subratllada en el text, el mot *mandangues* manté amb els dos primers una certa relació semàntica. Expliqueu en què consisteix aquesta relació.

[0,5 punts]

3.3. Paeu atenció al fragment següent, que trobareu subratllat en el text: *Quan estalviava per comprar-me aquesta, la que¹ tenia aleshores se'n devia adonar, que² pensava despatxar-la.*

De les quatre opcions següents, només UNA és del tot correcta. Indiqueu quina és:

- a) *Quan* ÉS una conjunció, i *que¹* FA de complement directe.
- b) *se'n devia adonar* ÉS una perífrasi verbal, i *aquesta* FA de complement directe.
- c) *aleshores* ÉS un adverbi, i *que²* FA de complement directe.
- d) *adonar* ÉS un verb transitiu, i *-la* (de *despatxar-la*) FA de complement directe.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

3.4. En el fragment següent, que trobareu subratllat en el text, hi ha constituents explícits (mots, sintagmes o oracions subordinades) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte; d'altres, la de complement directe; d'altres, la de complement indirecte, i d'altres, la d'atribut: *Qui ha tingut una moto [...] sap que és capaç de transmetre't estats d'ànim.*

Transcriviu íntegrament en el quadern de respostes cadascun dels constituents damunt dits, i indiqueu quina funció sintàctica exerceixen.

[1 punt]

3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

escena **qu**ilos És obvi xerraires sor**l**lets

[1 punt]

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

ELS ULLS DEL CEL [Fragment inicial]

Milions de turistes visiten cada any les illes Canàries buscant els beneficis del sol i la platja, sense conèixer que aquest arxipèlag ha estat *beneït* no solament per un bon clima, sinó també per una qualitat astronòmica excepcional. Això li ha permès *vendre* el seu cel i crear, sota el paraigua de l'Institut d'Astrofísica de les Canàries (IAC), un dels millors observatoris astrofísics del planeta, només en competència amb l'observatori de La Silla, a Xile, i el de Mauna Kea, a Hawaii. Es tracta de l'anomenat Observatori Nord Europeu, que està format per l'observatori del Teide, a l'illa de Tenerife; el del Roque de los Muchachos, a La Palma, i la seu de l'IAC, a La Laguna. En total, sumen una trentena de telescopis de diferents institucions i països, com ara l'Estat espanyol, la Gran Bretanya, França, Alemanya, Bèlgica, Itàlia, els Estats Units i Suècia. Tots es beneficien d'un cel net i transparent per sobre del *mar de núvols* que provoquen els vents alisis i per damunt del qual se situen els observatoris.

Potser el que costa d'entendre als profans en la matèria és quins beneficis s'obtenen d'interpretar nit i dia les dades que aporten tots aquests telescopis i si el cost compensa l'esforç. Alfred Rosenberg, assessor de l'IAC, ho té clar: «Busquem coneixement. Si no fos per la ciència, no seríem aquí. La física s'aplica dia a dia, i l'astrofísica és barata comparada amb altres ciències.» Com que l'astrofísica es dedica a estudiar la física de l'Univers, pot ajudar a entendre els seus beneficis saber que la construcció d'un mirall per a un telescopi va portar al naixement de la cuina vitroceràmica, tan habitual a les nostres llars. Però amb l'anàlisi de la intensitat i direcció del camp magnètic del Sol, que és el que fa per exemple el telescopi *Themis* des del Teide, es poden detectar erupcions solars d'alta energia que poden malmetre satèl·lits i pertorbar les comunicacions a la Terra. El Sol es considera un gran laboratori, i la seva observació permet estudiar des de la física atòmica fins a l'evolució i fusió de les estrelles, o el canvi climàtic. Però podem estar tranquils, perquè el responsable d'interpretar les dades del Themis es mostra optimista: «El Sol és com un reactor que s'està consumint, però li queda molta vida.»

Teia BASTONS. «Els ulls del cel». *Presència*, núm. 1922 (26 desembre 2008)

1. Comprensió

1.1. Segons el text, *el sol i la platja*, però també *el cel net i transparent* de les Canàries, així com *els telescopis* que hi ha instal·lats (i, més generalment, *l'astrofísica*), reporten beneficis. Expliqueu, en sis línies com a màxim, de quina mena de beneficis es tracta en cada cas.

[1 punt]

1.2. Resumiu, en sis línies com a màxim, les informacions que ofereix el segon paràgraf del text en relació amb el Sol.

[1 punt]

1.3. En el text hi ha alguns mots o expressions en cursiva. Expliqueu quin o quins criteris ha seguit l'autora per fer ús de la lletra cursiva en els casos que hàgiu identificat.

[0,5 punts]

1.4. En el text trobareu subratllats certs mots que de vegades s'escriuen amb majúscula i, d'altres, amb minúscula: *Sol/sol*; *Observatori/observatori*; *Astrofísica/astrofísica*. Expliqueu, per a cadascun dels tres casos, a què correspon aquesta diferència gràfica.

[0,5 punts]

1.5. Per a cadascuna de les formes verbals següents, que trobareu subratllades en el text, indiqueu un sinònim que pugui substituir-la adequadament en el context discursiu en què apareix:

buscant *anomenat* *sumen* *detectar*

[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolueu, en unes dues-centes paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

a) Un viatge turístic interessant. (Podeu basar-vos en una experiència personal, o bé parlar d'un viatge ideal.)

b) Característiques principals dels textos de divulgació científica.

3. Reflexió lingüística sobre el text

- 3.1. En el fragment següent, que trobareu subratllat en el text, hi ha constituents (mots, sintagmes o oracions subordinades) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte; d'altres, la de complement directe; d'altres, la de complement de règim verbal, i d'altres, la d'auxiliar verbal: *pot ajudar a entendre els seus beneficis saber que la construcció d'un mirall per a un telescopi va portar al naixement de la cuina vitroceràmica.*

Transcriviu íntegrament (o, si més no, indicant clarament com comencen i com acaben, amb punts suspensius entremig) en el quadern de respostes cadascun dels constituents damunt dits, i indiqueu quina funció sintàctica exerceixen.

[1 punt]

- 3.2. Pareu atenció al fragment següent, subratllat en el text: *Però podem estar tranquils, perquè el responsable d'interpretar les dades del Themis es mostra optimista.*

De les quatre opcions següents, només UNA és del tot correcta. Indiqueu quina és:

- a) *Però* ÉS una conjunció de subordinació, i *tranquils* FA de predicatiu.
- b) *podem* ÉS un verb modal, i *estar tranquils* FA de complement directe.
- c) *es* ÉS un verb copulatiu, i *optimista* FA d'atribut.
- d) *interpretar les dades del Themis* ÉS una subordinada substantiva, i *del Themis* FA de complement de nom.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

- 3.3. Anoteu en el quadern de respostes TOTS els mots del primer paràgraf del text que són preposicions tòniques.

[0,5 punts]

- 3.4. Pareu atenció a les paraules i expressions següents, que trobareu subratllades en el text: *arxipèlag, camp magnètic, energia, erupcions solars, estrelles, fusió, illa, intensitat, planeta, reactor, Univers, vents alisis.*

En el quadern de respostes assigneu cadascuna d'aquestes paraules o expressions al camp terminològic que considereu específic o més propi d'UNA de les disciplines científiques següents:

- a) astrofísica;
- b) astronomia (clàssica);
- c) física (clàssica);
- d) física atòmica;
- e) geografia física.

[1 punt]

- 3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

cada **beneficis** excepcional millors es beneficien

[1 punt]

